

תולדות האומנות והבנתה

הוראות

א. משך הבחינה: שלוש שעות.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.

פרק ראשון	-	התבוננות ביצירות אומנות	-	(14x2)	-	28 נקודות
פרק שני	-	נקודות מוצא	-	(18x3)	-	54 נקודות
פרק שלישי	-	אומנות בהקשרים שונים	-	(18x1)	-	18 נקודות
פרק רביעי	-	העמקה בתקופה או בנושא	-	סך הכול	-	100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות:

- מן הפרקים השני והשלישי יש לענות על שלוש שאלות סך הכול – מכל פרק על שאלה אחת לפחות.
- סך כל השאלות שעליהן יש לענות בבחינה זו הוא שש.
- אין להדגים באמצעות אותה היצירה בתשובות שונות.
- כדי לענות על שאלות 11 ו-12 על התלמידים לצרף למבחן שני תצלומי צבע של יצירותיהם.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון – התבוננות ביצירות אומנות (28 נקודות)

ענו על שתיים מן השאלות 1–4 (לכל שאלה – 14 נקודות).

1. התבוננו בציור שבנספח לשאלה 1: **לוח קיר (Mood Board)**, מארק ינאי, 2022 (תמונה 1).
 - א. תארו את הציור. בתשובתכם התייחסו לשני המישורים של הציור – למישור הקדמי ולמישור האחורי. הסבירו מהי לדעתכם המשמעות של המתואר בכל אחד מן המישורים, ומהו הרעיון שבא לידי ביטוי בחיבור ביניהם. (6 נקודות)
 - ב. ציינו מהי דרך המבע (הסגנון) בציור, והסבירו שני מאפיינים של דרך המבע שצינתם הבאים לידי ביטוי בציור זה. (8 נקודות)
2. התבוננו בתצלום שבנספח לשאלה 2: **הדירה האחרונה (The Last Apartment [3])**, ורה ולדימירסקי, 2014 (תמונה 2).
 - א. תהליך העבודה של ולדימירסקי כולל צילום חלל, הדפסת התצלום, הצבת התצלום בחלל וצילום החלל מחדש. תארו את התצלום. בתשובתכם התייחסו לשניים מן האמצעים האומנותיים האלה: תאורה, סימטריה/אסימטריה, מיקוד (פוקוס), תנועה/סטטיות, קומפוזיציה. (8 נקודות)
 - ב. אילו תחושות מעורר בכם התצלום? בתשובתכם התייחסו לאחד מן ההיבטים האלה: נושא התצלום, נקודת המבט, הדימויים המצולמים, תהליך הצילום. (6 נקודות)
3. התבוננו בתצלומי המיצב שבנספח לשאלה 3: **פיל (Elephant)**, קתרין פריץ', 1987 (תמונות 3–4).
 - א. תארו את המיצב. בתשובתכם התייחסו לדרך המבע (הסגנון) ולפרופורציות של המיצב. (7 נקודות)
 - ב. מה לדעתכם ביקשה קתרין פריץ' לבטא במיצב זה? בתשובתכם התייחסו לקשר בין המיצב ובין המקום שבו הוא מוצב. (7 נקודות)
4. התבוננו בתצלומים שבנספח לשאלה 4, שבהם נראית תחנת הכוח קופנהיל, בקופנהגן, דנמרק. את המבנה תכננה קבוצת BIG (Bjarke Ingels Group) בשנים 2011–2019 (תמונות 5–6).

קופנהיל היא תחנת כוח לייצור חשמל באמצעות שימוש בפסולת, והיא ממוקמת בשכונת מגורים בקופנהגן. על גג התחנה הוקם פארק, שנועד לרווחת התושבים.

 - א. תארו את המבנה. בתשובתכם התייחסו לצורתו ולגודל שלו ביחס לסביבה שבה הוא ממוקם. (7 נקודות)
 - ב. תחנת כוח זו מאופיינת בעיצוב לא שגרתי. חוו את דעתכם על הקשר בין תפקידו של המבנה (המשמש גם תחנת כוח וגם פארק) ובין עיצובו. הדגימו את תשובתכם באמצעות שני מאפיינים אדריכליים שלא כתבתם עליהם בסעיף א. (7 נקודות)

פרק שני – נקודות מוצא

שימו לב: • מן הפרקים השני והשלישי יש לענות על שלוש שאלות סך הכול – מכל פרק על שאלה אחת לפחות (לכל שאלה – 18 נקודות; סך הכול – 54 נקודות).
• אין להדגים באמצעות אותה היצירה בתשובות שונות.

5. יצירה אומן-חברה: ביקורת סביבתית

אומנים רבים ברחבי העולם מגיבים ביצירותיהם על משבר האקלים ועל סוגיות באיכות הסביבה, ומותחים ביקורת על ההתמודדות עם נושאים אלה.

א. בחרו ביצירה שיש בה ביקורת על ההתמודדות עם משבר האקלים או עם סוגיות באיכות הסביבה. ציינו את שם האומן ואת שם היצירה, ותארו אותה בקצרה. (7 נקודות)

ב. הסבירו כיצד האומן מביע את הביקורת שלו ביצירה שבחרתם. בססו את תשובתכם על שני אמצעים אומנותיים. (11 נקודות)

6. דרכי התבוננות במציאות וייצוגה: דמיון, חלום ופנטזיה

א. בחרו ביצירה שבה באים לידי ביטוי דמיון, חלום או פנטזיה של האומן. ציינו את שם האומן ואת שם היצירה, ותארו אותה בקצרה. (7 נקודות)

ב. ציינו מהי דרך המבע של האומן (הסגנון), וכיצד דרך מבע זו משרתת את נושא היצירה. בססו את תשובתכם על שני אמצעים אומנותיים. (11 נקודות)

7. יצירה אומן-חברה: זהות מגדרית

א. בחרו ביצירה שעוסקת בזהות מגדרית. ציינו את שם האומן ואת שם היצירה, ותארו אותה בקצרה. (7 נקודות)

ב. הסבירו מהי לדעתכם העמדה שבאה לידי ביטוי ביצירה. בססו את תשובתכם על שני אמצעים אומנותיים. (11 נקודות)

8. מסורת וחדשנות – חומרים חדשים: טכניקות וחידושים טכנולוגיים

א. מאז ראשית המאה ה-20 אומנים משתמשים בחומרים חדשים ובטכניקות חדשות מתחומי הטכנולוגיה, התעשייה והמדע. בחרו ביצירה עכשווית (משנות השמונים ועד ימינו) המשקפת אמירה זו. ציינו את שם האומן ואת שם היצירה, ותארו אותה בקצרה. (7 נקודות)

ב. הסבירו מהו לדעתכם הרעיון המרכזי ביצירה, וכיצד השימוש בחומרים החדשים או בטכניקות החדשות תורם להבנת רעיון זה. בססו את תשובתכם על אמצעי אומנותי נוסף. (11 נקודות)

פרק שלישי – אומנות בהקשרים שונים

שימו לב: • מן הפרקים השני והשלישי יש לענות על שלוש שאלות סך הכול – מכל פרק על שאלה אחת לפחות (לכל שאלה – 18 נקודות; סך הכול – 54 נקודות).
• אין להדגים באמצעות אותה היצירה בתשובות שונות.

9. א. הסבירו מדוע לדעתכם בחר גדעון עפרת לקרוא למאמרו "אוצרות היא קיר ותשוקה". (8 נקודות)
ב. עפרת מתייחס במאמרו לסוגי אוצרות שונים. בחרו סוג אוצרות אחד שהוא מתאר במאמרו, והסבירו את עמדתו של עפרת כלפי סוג אוצרות זה. (10 נקודות)
10. א. בחרו בתערוכה שביקרתם בה במסגרת לימודי האומנות. ציינו את שם התערוכה, את נושא התערוכה והיכן הוצגה. בתשובתכם תארו בקצרה גם את החלל שבו הוצגה התערוכה. (8 נקודות)
ב. בחרו ביצירה אחת מתוך התערוכה. ציינו את שם האומן ואת שם היצירה, ותארו אותה בקצרה. הסבירו כיצד נושא התערוכה בא לידי ביטוי ביצירה שבחרתם, ואם המיקום שלה בחלל מחזק או מחליש את הביטוי של נושא התערוכה ביצירה. (10 נקודות)
11. א. אם בחרתם לענות על שאלה זו, עליכם לצרף תצלום של היצירה שיצרתם בשיעורי האומנות. בסדנת האומנות יצרתם את העבודה "דיאלוג עם אומן".
ציינו את שם האומן שבחרתם, הסבירו מדוע בחרתם באומן זה, ותארו שלוש יצירות של האומן. (9 נקודות)
ב. תארו בקצרה את יצירתכם והסבירו כיצד יצרתם בה דיאלוג עם האומן. בתשובתכם התייחסו לשלושה מן האמצעים האומנותיים האלה: נושא, חומרים, טכניקה, צבעוניות, גודל, דימויים, קומפוזיציה. (9 נקודות)
12. א. אם בחרתם לענות על שאלה זו, עליכם לצרף תצלום של התערוכה שאצרתם (מקט/חלל אמיתי/חלל וירטואלי). בסדנת האומנות אצרתם תערוכה.
ציינו את נושא התערוכה ואת שמה, והסבירו מדוע בחרתם בנושא זה. בחרו בשלוש יצירות שהוצגו בתערוכה שאצרתם. ציינו את שמות האומנים ואת שמות היצירות, והסבירו כיצד נושא התערוכה בא לידי ביטוי ביצירות שבחרתם. (12 נקודות)
ב. תארו אתגר או קושי שעימו התמודדתם בתהליך האוצרות. כיצד התמודדתם עם אתגר או קושי זה, וכיצד הפתרון שמצאתם בא לידי ביטוי בחלל התערוכה? (6 נקודות)

פרק רביעי – העמקה בתקופה או בנושא (18 נקודות)

בפרק זה חמישה נושאים:

א. אומנות קלאסית ב. אומנות הרנסנס ג. אומנות הבארוק ד. אומנות יהודית – תרבות חזותית ה. אומנות האסלאם
עליכם לבחור בנושא שלמדתם עליו בהעמקה, ולענות על אחת מן השאלות בנושא זה.

א. אומנות קלאסית – יוון ורומא בעת העתיקה

אם בחרתם בנושא זה, ענו על אחת מן השאלות 13–15 (18 נקודות).

שימו לב: אין להדגים באמצעות אותה היצירה בתשובות שונות.

13. אפריז וגמלון הם מושגים מעולם האדריכלות.

א. הסבירו מהו אפריז ומהו גמלון, מהו התפקיד של כל אחד מהם, והיכן הוא ממוקם במבנה אדריכלי מן העת העתיקה.
(9 נקודות)

ב. בחרו באפריז או בגמלון שמתוארת בו סצנה או התרחשות כלשהי. ציינו את המבנה שבו הוא ממוקם, ותארו את הסצנה שמתוארת באפריז או בגמלון זה. (9 נקודות)

14. א. בחרו ביצירת אומנות שמוצבת ברומא במקום ציבורי ונחשבת לאומנות תעמולתית או פונקציונלית, ותארו את היצירה.
(7 נקודות)

ב. הסבירו באמצעות שני אמצעים אומנותיים כיצד התעמולה או הפונקציונליות באות לידי ביטוי ביצירה שבחרתם.
(11 נקודות)

15. הייצוג של דמות האדם ביצירת אומנות משקף את רוח התקופה שבה נוצרה היצירה.

א. בחרו ביצירה מן התקופה הקלאסית שיש בה ייצוג של דמות האדם. ציינו את שם האומן (אם ידוע) ואת שם היצירה, ותארו אותה בקצרה. הסבירו כיצד הייצוג של דמות האדם ביצירה משקף את רוח התקופה הקלאסית ואת מאפייניה.
(9 נקודות)

ב. בחרו ביצירה מן התקופה המודרנית או הפוסט־מודרנית או העכשווית שבה הייצוג של דמות האדם משקף את רוח התקופה. ציינו את שם האומן ואת שם היצירה, ותארו אותה בקצרה. הסבירו כיצד הייצוג של דמות האדם ביצירה משקף את רוח התקופה שבה נוצרה היצירה. (9 נקודות)

ב. אומנות הרנסנס

אם בחרתם בנושא זה, ענו על אחת מן השאלות 16–18 (נקודות).

שימו לב: אין להדגים באמצעות אותה היצירה בתשובות שונות.

16. **א.** הומניזם הוא אחד ממאפייני הרנסנס.
הסבירו את משמעות המושג הומניזם, ומדוע הוא מאפיין תקופה זו. (7 נקודות)
- ב.** בחרו ביצירה מתקופת הרנסנס שבה התפיסה ההומניסטית באה לידי ביטוי. ציינו את שם האומן ואת שם היצירה, ותארו אותה בקצרה. הסבירו באמצעות נושא היצירה ושני אמצעים אומנותיים כיצד התפיסה ההומניסטית באה לידי ביטוי ביצירה. (11 נקודות)
17. **א.** ציינו שני חידושים או גילויים מדעיים בתקופת הרנסנס, והסבירו את תרומתם לאומנות הרנסנס. (9 נקודות)
- ב.** בחרו ביצירה שהשתמשו בה באחד מן החידושים או הגילויים שצינתם בסעיף א. ציינו את שם האומן ואת שם היצירה, ותארו אותה בקצרה. הסבירו כיצד חידוש או גילוי זה משרתים את נושא היצירה. (9 נקודות)
18. הייצוג של דמות האדם ביצירת אומנות משקף את רוח התקופה שבה נוצרה היצירה.
- א.** בחרו ביצירה מתקופת הרנסנס שיש בה ייצוג של דמות האדם. ציינו את שם האומן ואת שם היצירה, ותארו אותה בקצרה. הסבירו כיצד הייצוג של דמות האדם ביצירה משקף את רוח תקופת הרנסנס ואת מאפייניה. (9 נקודות)
- ב.** בחרו ביצירה מן התקופה המודרנית **או** הפוסט־מודרנית **או** העכשווית שבה הייצוג של דמות האדם משקף את רוח התקופה. ציינו את שם האומן ואת שם היצירה, ותארו אותה בקצרה. הסבירו כיצד הייצוג של דמות האדם ביצירה משקף את רוח התקופה שבה נוצרה היצירה. (9 נקודות)

ג. אומנות הבארוק

אם בחרתם בנושא זה, ענו על אחת מן השאלות 19 – 21 (18 נקודות).

שימו לב: אין להדגים באמצעות אותה היצירה בתשובות שונות.

19. התיאטרליות היא אחד מן המאפיינים של תקופת הבארוק.

א. בחרו ביצירה אחת המשקפת לדעתכם אמירה זו. ציינו את שם האומן ואת שם היצירה, ותארו אותה בקצרה.
(7 נקודות)

ב. הסבירו כיצד השימוש בתיאטרליות בא לידי ביטוי ביצירה שבחרתם בסעיף א. בתשובתכם התבססו על שני אמצעים אומנותיים, והתייחסו גם לנושא היצירה. (11 נקודות)

20. א. הסבירו אילו תמורות כלכליות וחברתיות חלו בהולנד בתקופת הבארוק. (9 נקודות)

ב. בחרו ביצירה של אומן הולנדי מתקופת הבארוק. ציינו את שם האומן ואת שם היצירה, ותארו אותה בקצרה.
הסבירו כיצד באות לידי ביטוי ביצירה התמורות הכלכליות והחברתיות בהולנד בתקופה זו. (9 נקודות)

21. הייצוג של דמות האדם ביצירת אומנות משקף את רוח התקופה שבה נוצרה היצירה.

א. בחרו ביצירה מתקופת הבארוק שיש בה ייצוג של דמות האדם. ציינו את שם האומן ואת שם היצירה, ותארו אותה בקצרה.
הסבירו כיצד הייצוג של דמות האדם ביצירה משקף את רוח תקופת הבארוק ואת מאפייניה. (9 נקודות)

ב. בחרו ביצירה מן התקופה המודרנית **או** הפוסט־מודרנית **או** העכשווית שבה הייצוג של דמות האדם משקף את רוח התקופה. ציינו את שם האומן ואת שם היצירה, ותארו אותה בקצרה. הסבירו כיצד הייצוג של דמות האדם ביצירה משקף את רוח התקופה שבה נוצרה היצירה. (9 נקודות)

ד. אומנות יהודית – תרבות חזותית

אם בחרתם בנושא זה, ענו על אחת מן השאלות 22–24 (18 נקודות).

שימו לב: אין להדגים באמצעות אותה היצירה בתשובות שונות.

22. ביצירות רבות באה לידי ביטוי הזהות היהודית של האומן.
- א. בחרו ביצירה שבה הזהות היהודית של האומן באה לידי ביטוי. ציינו את שם האומן ואת שם היצירה, ותארו אותה בקצרה. (6 נקודות)
- ב. הסבירו כיצד הזהות היהודית של האומן באה לידי ביטוי ביצירה. בתשובתכם התבססו על שני אמצעים אומנותיים. (12 נקודות)
23. א. הסבירו מהי "אסכולת פריז". בתשובתכם ציינו את המשותף לאומנים מאסכולה זו ואת ההבדלים ביניהם. (9 נקודות)
- ב. בחרו ביצירה של אומן יהודי מאסכולת פריז שמשקפת את זהותו היהודית. ציינו את שם האומן ואת שם היצירה, ותארו אותה בקצרה. הסבירו כיצד הזהות היהודית של האומן באה לידי ביטוי ביצירה זו. (9 נקודות)
24. הדיבר השני בעשרת הדיברות, "לא תעשה לך פסל וכל תמונה", בא לידי ביטוי ביצירה החזותית היהודית.
- א. בחרו ביצירה שאין בה דמויות אדם בשל האיסור שבדיבר השני. ציינו את שם האומן (אם ידוע) ואת שם היצירה, ותארו אותה בקצרה. הסבירו מה מסמלים הדימויים השונים ביצירה. (9 נקודות)
- ב. בחרו ביצירה מן התקופה הקדומה **או** המודרנית **או** העכשווית של אומן יהודי שבה מתוארת סצנה דתית ובה דמות אדם. ציינו את שם האומן ואת שם היצירה, ותארו אותה בקצרה. הסבירו כיצד דמות האדם מתוארת ביצירה ביחס לדיבר השני, ומה הדמות מייצגת. (9 נקודות)

ה. אומנות האסלאם

אם בחרתם בנושא זה, ענו על אחת מן השאלות 25–27 (18 נקודות).

שימו לב: אין להדגים באמצעות אותה היצירה בתשובות שונות.

25. **א.** הסבירו ותארו מהו מִינֶרֶט (מִנְאֲרָה). בתשובתכם ציינו אם יש חוקיות בנוגע למיקום שלו במבנה/במסגד, ומה הם מקורותיו הצורניים. (9 נקודות)
- ב.** מה הייתה הפרשנות המקובלת במחקר הראשוני של הארכיטקטורה האסלאמית בנוגע לתפקידו של המינרט, ומהי הפרשנות המקובלת כיום בנוגע לתפקידו? (9 נקודות)
26. **א.** אקלקטיות היא אחד מן המאפיינים של אומנות האסלאם. הסבירו אמירה זו באמצעות מבנה או פרט ממבנה מן המאות הראשונות לאסלאם. (9 נקודות)
- ב.** הסבירו מהי המשמעות הדתית החדשה של המבנה או של הפרט שכתבתם עליו בסעיף א. (9 נקודות)
27. הייצוג של דמות האדם באומנות משקף את רוח התקופה שבה נוצרה היצירה.
- א.** בחרו ביצירה מתקופת ימי הביניים באסלאם שבה יש ייצוג של דמות האדם. ציינו את שם האומן ואת שם היצירה, ותארו אותה בקצרה. הסבירו כיצד הייצוג של דמות האדם ביצירה משקף את רוח תקופת ימי הביניים באסלאם ואת מאפייניה. (9 נקודות)
- ב.** בחרו ביצירה מן התקופה המודרנית או הפוסט־מודרנית או העכשווית שבה הייצוג של דמות האדם משקף את רוח התקופה. ציינו את שם האומן ואת שם היצירה, ותארו אותה בקצרה. הסבירו כיצד הייצוג של דמות האדם ביצירה משקף את רוח התקופה שבה נוצרה היצירה. (9 נקודות)

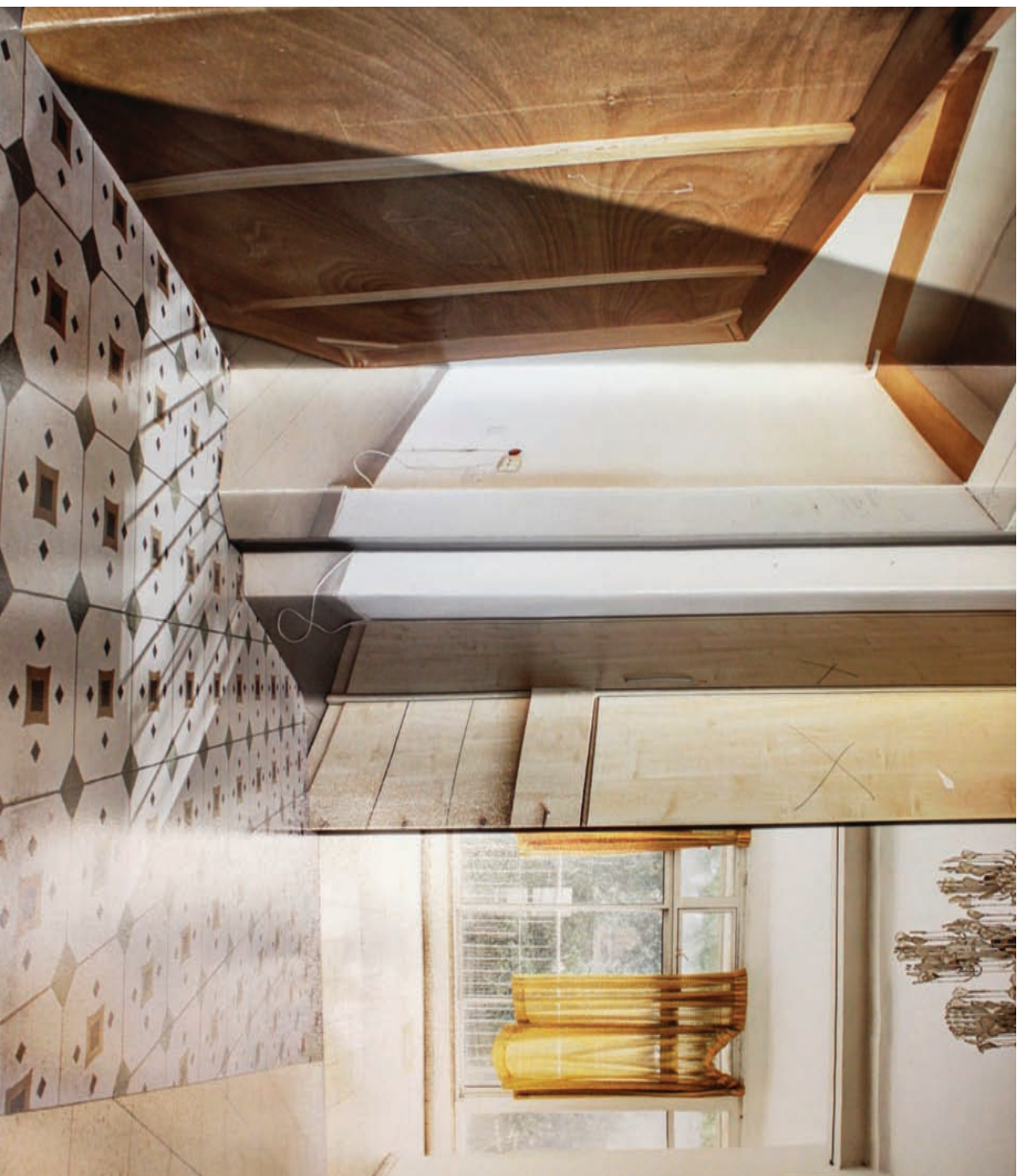
בהצלחה!

נספח לשאלה 1

תמונה 1 – מארק ינאי, לוח קיר (Mood Board), שטח על בד, 100x100 ס"מ, 2022, אוסף דובי שיף.
(כל הזכויות שמורות למארק ינאי)

נספח לשאלה 2

תמונה 2 – ורה ולדמינסקי, הדירה האחרונה (3), *The Last Apartment*, צילום דיגיטלי, 2014.
(כל הזכויות שמורות לוורה ולדמינסקי)

נספח לשאלה 3

תמונה 3 – קתרינה פריץ', פיל (Elephant). פוליאסטר, עץ, צבע, 160x19x41 ס"מ, 1987 – מבט מלפנים.

תמונה 4 – קתרינה פריץ', פיל (Elephant), 1987 – מבט מהצד.
(כל הזכויות שמורות לקתרינה פריץ')

נספח לשאלה 4

תמונות 5-6 – תחנת הכוח קופנהגן, קופנהגן, דנמרק, תכנון: BIG (Bjarke Ingels Group), חומרים: בטון,

פלדה, אלומיניום, זכוכית, אדמה, צמחים, 2011-2019.

צילום: Ingus Krukltis, depositphotos.com